

Kulttuurialan tulevaisuutta selvittävän työryhmän 5. kokous

Aika: maanantai 13.12. klo 11.00-13.00

Paikka: Teams

Osallistujat:

Puumala Tuomo, pj., valtiosihteeri, opetus- ja kulttuuriministeriö (x)
Kaivosoja Riitta, vpj., ylijohtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö (x)
Anne Brunila, hallituksen puheenjohtaja, Suomen elokuväsäätiö (x)
Pauliina Feodoroff, elokuvaohjaaja, teatteriohjaaja ja käsikirjoittaja (-)
Jukka Ihanus, valtiosihteeri (-)
Juha Itkonen, kirjailija, Taideneuvoston puheenjohtaja (x)
Sari Kaasinen, taiteilija, kulttuuriyrittäjä (x)
Mikko Kosonen, muusikko (x)
Jarkko Lahti, näyttelijä, taiteellinen johtaja (x)
Teemu Mäki, Suomen Taiteilijaseuran puheenjohtaja, kuvataiteilija (x)
Julian Owusu, tanssija (x)
Tommi Saarikivi, toimitusjohtaja, Musiikin edistämissäätiö ry (x)
Johanna Selkee, erityisasiantuntija, Kuntaliitto (x)
Liisa Suvikumpu, toimitusjohtaja, Säätiö ja rahasto ry (x)
Pekka Timonen, Tapahtumateollisuus ry:n puheenjohtaja (-)
Kaisa Paavolainen, toimitusjohtaja, Suomen Teatterit ry (x)

Pysyvät asiantuntijat:

Kaarlo Hildén, rehtori, Taideyliopisto (x)
Rosa Merilainen, toiminnanjohtaja, Kultra ry (x)

Sihteeristö:

Minna Karvonen, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö (x)
Esa Pirnes, kulttuuriasiainneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö (x)
Tapani Sainio, kulttuuriasiainneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö (x)
Petra Tarjanne, neuvotteleva virkamies, työ- ja elinkeinoministeriö (x)
Jorma Waldén, johtaja, opetus- ja kulttuuriministeriö (-)

Kutsutut asiantuntijat:

Marjo Mäenpää, johtaja, Cupore
Sakarias Sokka, erikoistutkija, Cupore
Paula Tuovinen, johtaja, Taiteen edistämiskeskus

Asialista

1. Kokouksen avaus

- Puheenjohtaja avasi kokouksen.

2. Kulttuurin rahoitus Suomessa – julkisen rahoituksen rakenteet ja tulevaisuuden haasteet

*Johtaja Marjo Mäenpää ja erikoistutkija Sakarias Sokka
Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore*

- Esityksen slaidit on tallennettu työryhmän Tiimeri-työalustalle.
- Esitykseen liittyen keskustelussa todettiin kulttuurin käsitteen määrittelyn vaikeuttavan myös alan rahoituksen tarkastelua. Tulee erotella, milloin puhutaan taiteesta ja milloin kulttuurista laajemmin.
- Cuporen esityksessä esiin tullut seikka, että kulttuurisia toimintoja rahoitetaan myös muilla hallinnonaloilla, on sinänsä relevantti. Esimerkiksi sivuseikalta vaikuttavalla toiminnalla, kuten Puolustusvoimien sotilassoittokunnilla voi olla hyvinkin tärkeä merkitys alueelliseen ja paikalliseen kulttuurin tarjontaan ja saatavuuteen (esim. vaikutus musiikkiopistoihin).
- Rosa Meriläinen totesi, että Kulta ry julkaisee vielä tällä viikolla uutta tietoa kulttuurin taloudesta ja työllisyydestä.

3. Taiteen ja kulttuurin tuen rakenteellinen uudistaminen kohti 2030-lukua

Johtaja Paula Tuovinen

Taiteen edistämiskeskus

- Esityksen slaidit on tallennettu työryhmän Tiimeri-työalustalle. Esitykseen liittyen keskustelussa esitettiin, että:
- Työryhmän tulisi ottaa kantaa siihen, miten taiteellisesti uniikkeja projekteja ja ohjelmistoja saataisiin ympäri maata sen sijaan, että esitetään pääosin samanlaista ohjelmistoa kaikkialla. Ratkaisua on haettava siitä, että vapaan kentän toimijoille haetaan ja saadaan kumppanuuksia eri puolille maata, ja että tähän saadaan rahoitusta. Vaikutukset säteilevät myös matkailuun.
- Edelliseen liittyen todettiin, että erilaisia prosesseja ja kokeiluja ko. suuntaan on tekeillä, ja niiden edistäminen edellyttää myös valtion ja kuntien joustavia ratkaisuja, mm. ”porkkanoita” eri tekijöille ja toimijoille. Pienessä mittakaavassa samaan suuntaan mennään myös luovien alojen rahaston toiminnassa.
- Kunnissa on tehty uuden kuntien kulttuuritoimintalain myötä aiempaa enemmän kulttuuripoliittisia linjauksia, mikä on hyvä asia.
- Kuntaliiton tutkimus esittävien taiteiden tulevaisuustyöstä olisi hyvä ottaa osaksi tämän työryhmän työtä.
- Kiinnitettiin huomiota vapaan kentän toimijoiden keskittymiseen Uudellemaalle.
- Taiteilijapalkkaa pidettiin kiinnostavana ajatuksena, ja sitä voisi kokeilla jollain alueella. Taiteilijapalkan kokeilua kerrottiin tuettavan myös (kuvataiteen) järjestöissä voimakkaasti, ”mutta tietyillä ehdoilla” (ei muuteta apurahoja taiteilijapalkaksi suoraan; taitelijapalkkaa saavalla pitää olla yhtä suuri vapaus kuin apurahataiteilijalla; palkan suuruus oltava vähintään yhtä suuri kuin läänintaiteilijalla; kun taiteilija hakee pääsyä taiteilijapalkalle, pitäisi olla vertaisarviointi; palkalla pystyttävä keskittymään taiteeseen, ilman lisätehtäviä hallintoon, markkinointiin jne.).
- Kysyttiin, pitäisikö Taikella olla isompi ja vapaampi rooli taidepolitiikassa. Paula Tuovinen vastasi, että Taike katsoo, että sen aseman tulisi olla vahvempi mm. siten, että sen jaettavaksi tuleva rahoitus ei tulisi sille valmiissa rahoitussiiloissa, mikä tekee kentän tarpeisiin vastaamisen vaikeaksi. Vahvempaan asiantuntijaviraston suuntaan kehittäminen on tarpeen. Creative Finland -tyyppinen toimijuus (vrt. Creative Scotland) olisi hyvä suunta ratkaisun etsimiselle.
- OKM:n näkökulmasta todettiin haasteena olevan sen, miten tehdään päätöksentekijöille näkyväksi, mihin kulttuurin rahoitus kohdentuu. Vekkausvoittovarojen leikkautumista koskeva syksyinen tilanne havainnollisti tämän vahvasti: vaikka tiedettiin keväästä alkaen, että kulttuurin toimialalle on tulossa n. 18 miljoonan euron leikkaus (rahapelitulojen vähenemisen kompensatio ei täysimääräisenä), niin leikkauksen merkitykseen havahduttiin vasta sitten, kun nähtiin mihin kaikkiin erilaisiin toimintoihin leikkaukset olisivat kohdistuneet. Tästä

näkökulmasta on tärkeä, että jossain on aukikirjoitettuna ja -näytettynä se, mihin kaikkeen kulttuurin rahoitus kohdentuu.

- Puheenjohtaja kertoi, että rahapelitoiminnan tulevaisuutta koskevia ratkaisuja ollaan tekemässä sitä käsittelevässä työryhmässä. Perusratkaisu siitä, että esitetään rahapelivarojen siirtämistä budjettiin, on selvä, mutta ratkaistavaksi tulee kysymys rahoituksen jakosuhteista: lyödäänkö jakosuhteosuudet kiinni prosentuaalisesti eri edunsaajille. Kysymys on siitä, pelätäänkö esimerkiksi kulttuurin kannalta, että sen saama osuus voi jossain vaiheessa pienentyä, jos osuuksia ei ole kiinnitetty vai uskotaanko, että osuus voi jopa kasvaa, jolloin osuuksia ei kannata lyödä lukkoon. Tästä voi esittää ja välittää ajatuksia.

4. Kansalaisten näkemykset kulttuurista – mitä tiedetään, ja tiedetäänkö riittävästi?

Työryhmän jäsen, toimitusjohtaja Liisa Suvikumpu

Säätiöt ja rahastot ry

- Esityksen slaidit on tallennettu työryhmän Tiimeri-työalustalle.
- Suomen Kulttuurirahasto toteutti v. 2013 kyselyn suomalaisten näkemyksistä kulttuurista.
 1. SUOMALAISTEN NÄKEMYKSET KULTTUURISTA 2013, <https://skr.fi/serve/suomalaisten-nakemykset-kulttuurista-tsn-gallup-2013>
 2. SUOMALAISTEN NÄKEMYKSET KULTTUURISTA 2013: Vaikuttuneisuus taiteilijoista ja tyylisuunnista, <https://skr.fi/serve/suomalaisten-nakemykset-kulttuurista-tsn-gallup-2013-vaikuttuneisuus-taiteilijoista>
- SKR on suunnitellut nyt kyselyn uudistamista, ja tulevaisuustyöryhmällä on mahdollisuus esittää kehittämisajatuksia sen suhteen. Tulevaisuustyöryhmän ei kuitenkaan ole järkevää teettää omaa päällekkäistä kyselyä. Sen sijaan päättäjäkyselylle voisi olla tarvetta. Säätiöt ja rahastot ry voisi mahdollisesti sen toteuttaa.
- Keskustelussa kannatettiin mahdollisen päättäjäkyselyn tekemistä, joskin esitettiin myös varaus, edistääkö se asiaa, kun tärkeintä on saada kulttuurin puolesta tekoja, ei mielipiteitä.
- Sovittiin, että viestitetään SKR:lle, että työryhmä tukee kansalaiskyselyn uusimista tulevaisuusorientaatiota painottaen. Päättäjäkyselyn tekemisestä tämän työryhmän puitteissa jatkavat keskustelua Suvikumpu ja työryhmän sihteeri ja sitä varten kootaan mahdollisesti työryhmä edustajista pienempi valmistelutiimi.

5. Muut mahdolliset asiat ja kokouksen päätös

- Todettiin, että Helena Värin tilalla työryhmän työhön osallistuu tästä kokouksesta eteenpäin Suomen teatterit ry:n toimitusjohtaja Kaisa Paavolainen.